

Ord og chunks læres i meningsfulde sprogbrugssituationer

Birgit Henriksen & Jette von Holst-Pedersen

Denne artikel beskæftiger sig med sprogs – og dermed sprogfagenes – grundsubstans: nemlig ord og chunks (flerordsfraser). Vi ønsker at vise, hvordan eleverne hurtigt kan blive aktive sprogbrugere på fremmedsproget ved at anvende chunks i meningsfulde sprogbrugssituationer.

Sprog er kommunikation

Sprog består i meget stort omfang af chunks – flerordsfraser, så derfor giver det god mening at have opmærksomheden rettet mod disse chunks, når man er i gang med at lære et nyt sprog.

Her følger nogle eksempler fra tysk og engelsk:

**Ich mag
nicht**

**Vielen
Dank!**

**Danke
schön!**

Ich frühstücke

I'm tired

**My monster has
four eyes**

I like pizza!

I princippet foregår tilegnelsen af et nyt fremmedsprog på samme måde, som vi lærer vores modersmål: gennem aktiv sprogbrug i forskellige situationer, om forskellige emner med forskellige samtalepartnere. Hvis man oplever situationer som meningsfyldte – og betydningsfulde at kunne

kommunikere i, ja så er der skabt den bedste ramme for, at man tilegner sig et nyt sprog og får succesoplevelser i sprogundervisningen (Ginman & Pedersen, 2018). Forløbene i engelsk, fransk og tysk i projektet *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed* har netop denne kommunikative tilgang som udgangspunkt.

Det udfordrende og vanskelige ved at kommunikere på et nyt sprog er, at man i de tidligste faser af sprogtilegnelsen ikke råder over målsprogets ordforråd og chunks. Derfor er det uhyre svært at komme aktivt på banen. Ved at lære sprog igennem chunks i begynderundervisningen opbygges der et sprogligt stillads, der meget hurtigt åbner op for aktiv sprogbrug. Ved at imitere allerede eksisterende flerordsfraser på målsproget kan man straks komme i gang med at kommunikere, hvilket er særdeles motiverende for den videre sproglige udvikling. Via chunks er det muligt at tage sprogligt initiativ i en kommunikationssituation, da man har faste vendinger at trække på og ikke selv skal danne sætninger (von Holst-Pedersen, 2018).

En tilgang med fokus på chunks i begynderundervisningen er en god indgang til et nyt sprog, da mange af flerordsfraserne er hyppige og ofte forekommer i samme form. Fordi de optræder som en helhed, læres de og huskes de som en enhed, og de produceres og forstås hurtigt og automatiseres, når de gentages ofte.

Chunks som stillads for kommunikation

De faste flerordsfraser kan være klasseværelsesrutiner fra lærerne (jf. von Holst-Pedersen & Gregersen, 2018) eller chunks fra sange og remser og små film, som eleverne hurtigt lærer at genkende og forstå. Det kan også være chunks, som eleverne selv skal lære at bruge i opgaveløsningerne fx: 'Ich habe im ... Geburtstag', 'Wie viel Uhr ist es?', 'I have a dog/two sisters', 'My monster is tired/blue/2 years old'. Ved at gentage disse chunks igen og igen oplever eleverne en tryghed i mødet med det nye sprog, og de får glæden ved at kunne anvende sproget aktivt.

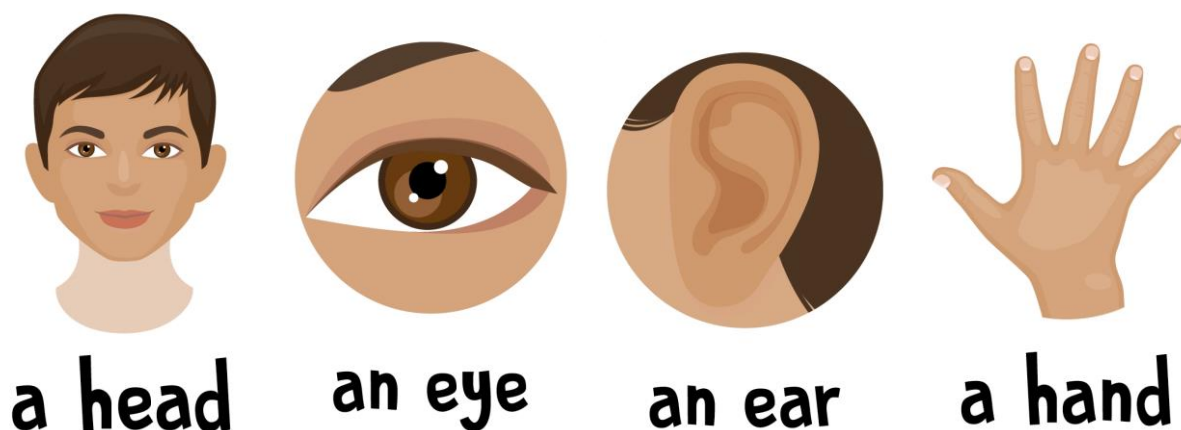

Sidst men ikke mindst danner chunks udgangspunktet for udviklingen af sprogets 'system', dets grammatik. De sproglige strukturer kommer langsomt ind under huden via den aktive anvendelse. Især i tysk og fransktimerne vil der løbende være brug for 'spotlights' i form af sproglig opmærksomhed rettet mod nøje doserede og med omhu udvalgte områder inden for grammatikken for at understøtte og speede tilegnelsesprocessen op (eks. fra tysk: opmærksomheden rettes mod verbets endelse i 3. person singularis, se Bjerre, 2018).

Enkeltord i semantiske felter

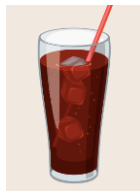
Udover de faste flerordsfraser er de enkelte ord i sproget også basale byggeklodser, som eleverne har brug for at lære (Henriksen, 2017). Mange elever elsker at samle ord, og det at lære nye enkeltord opleves ofte som et synligt tegn på læring. Eleverne kender allerede mange af de ord på fremmedsproget, som ligner ord på dansk eller andre sprog, de kender, når sprogundervisningen går i gang.

Ord hænger betydningsmæssigt sammen i semantiske felter (ordfamilier: fx farve-ord, mad-ord, tal-ord, tøj-ord, krops-ord og ord om følelser).

Arbejdet med ordene i ordfamilier hjælper med at knytte forbindelser mellem ordene og gør dem nemmere at huske, men det er vigtigt, at ordene ikke øves som vilkårlige, meningsløse lister af ord, men at de bruges i naturlige og meningsfulde sprogbrugssammenhænge. På denne måde oplever eleverne, at det enkelte ord kan bruges i 'rigtig' kommunikation. Tallene kan fx tilegnes i forbindelse med tælle-lege og i beskrivelser af ting i omgivelserne. På samme måde kan farve- og tøj-ord bruges til at beskrive billeder, som eleverne kan se og gerne vil snakke om.

Ord om mad kan indgå i snak om ting, som eleverne spiser og kan lide (Eks. fra tysk hvor en chunk 'Ich möchte...essen/trinken' forbindes med ord fra et semantisk felt: 'Pizza'/'Burger'/'Eis'/'Cola'/'Wasser'). Det samme er oplagt i engelsk, hvor eleverne både kan indsætte ordene i sætningsrammen 'I like...' eller i sætningsrammen 'I eat .... for breakfast/for lunch/for dinner'.

Sprog skal give mening

At tilegne sig et nyt sprog er en stor og kompleks opgave, der tager tid. Arbejdet med at lære ord og chunks kræver hyppig gentagelse i mange forløb, samtidigt med at der løbende bygges flere og flere fraser og ord på i undervisningen. Man tilegner sig et sprog, når det giver mening og opleves som et redskab for kommunikation.

Artiklen her har kun givet nogle få eksempler på chunks og semantiske felter. Der er mange flere eksempler at finde i undervisningsforløbene for [engelsk](#), [tysk](#) og [fransk](#).

Hvis du vil vide mere:

Bjerre, K. (2018). *Integreret grammatikundervisning*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Daryai-Hansen, P. & Albrechtsen, D. (red.) (2018). *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Ginman, M. & Pedersen, M. Svendsen (2018). *Mundtlighedsdidaktik og meningsfulde sprogbrugssituationer*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Henriksen, B. (2017). Fokus på arbejdet med elevernes ordforråd i alle sprogfagene. *Sproglæreren* 2(2017), 5-7.

von Holst-Pedersen, J. (2018). Chunks - et stillads for sproglig udvikling. I: P. Daryai-Hansen, A. Søndergaard Gregersen, S. K. Jacobsen, J. von Holst-Pedersen, L. Krogsgaard Svarstad & C. Watson (red.), *Fremmedsprogsdidaktik*. København: Hans Reitzels Forlag, 83-100.

von Holst-Pedersen, J. & Gregersen, A.S. (2018). *Målsproget som undervisningssprog – også i den tidlige sprogundervisning i tysk og fransk*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligereprogstart.ku.dk/publikationer>

Udarbejdet af professor MSO Birgit Henriksen og lektor Jette von Holst-Pedersen i rammen af projektet "Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed", Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen, støttet af A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til Almene Formaal og Københavns Kommune.